

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2017
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Ομάδα πρώτη

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Τανζιμάτ
- β. Εθνικόν Κομιτάτον
- γ. Γραφεία Ανταλλαγής Πληθυσμών
- δ. Οργανικός νόμος 1900».

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

α. Το Σύνταγμα του 1844 επέτρεπε στους εκλογείς να ψηφίζουν υποψηφίους από διαφορετικούς συνδυασμούς.

β. Βασικές προγραμματικές θέσεις του Σ.Ε.Κ.Ε. ήταν η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης.

γ. Τον Ιούνιο του 1914 ιδρύθηκε στη Θεσσαλονίκη Οργανισμός με σκοπό την άμεση περίθαλψη και στη συνέχεια την εγκατάσταση των προσφύγων σε εγκαταλελειμμένα τουρκικά και βουλγάρικα χωριά της Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας.

δ. Ο παραχωρούμενος κλήρος στα πλαίσια της αγροτικής αποκατάστασης ποίκιλε ανάλογα με το μέγεθος της οικογένειας των προσφύγων, την ποιότητα του εδάφους, το είδος της καλλιέργειας και τη δυνατότητα άρδευσης.

ε. Ο βασιλιάς της Ελλάδας Γεώργιος Α' υπέδειξε ως νέο Αρμοστή το Στέφανο Δραγούμη μετά την παραίτηση του πρίγκηπα Γεωργίου.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να συγκρίνετε τα Συντάγματα του 1844 και του 1864 και να παρουσιάσετε τις ομοιότητες και τις διαφορές τους.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β2

Τι γνωρίζετε για τις αντικειμενικές συνθήκες που έλαβε υπόψη της η ΕΑΠ, προκειμένου να αποκαταστήσει τους προσφυγικούς πληθυσμούς;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β3

Ποια υπήρξαν τα θετικά αποτελέσματα από την επανάσταση του Θερίσου;

Μονάδες 10

Ομάδα Δεύτερη

ΘΕΜΑ Γ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με το περιεχόμενο των παρακάτω παραθεμάτων, να αναφερθείτε:

α) στις συνθήκες κάτω από τις οποίες πραγματοποιήθηκε η άφιξη των προσφύγων στο χρονικό διάστημα 1914-1922 και στα μέρη προέλευσής τους.

β) στον αριθμό των προσφύγων που κατά το προηγούμενο διάστημα έφτασαν στον ελληνικό χώρο.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Μετά την ήττα του ελληνικού στρατού στη Μικρά Ασία και τη διαπεραίωσή του στην Ελλάδα χιλιάδες ήταν οι πρόσφυγες που τον ακολουθούσαν επιβιβαζόμενοι σε πλοία στα λιμάνια της Σμύρνης, του Τσεσμέ, του Αϊβαλιού, της Πανόρμου, της Αρτάκης, των Μουδανιών, της Κίου, του Δικελίου και σε άλλα μικρότερα.

Σύμφωνα με τους όρους της Ανακωχής των Μουδανιών το Σεπτέμβριο του 1922, η οποία έθεσε τέρμα στον ελληνο-τουρκικό πόλεμο, δόθηκε προθεσμία ενός μήνα στους κατοίκους της Ανατολικής Θράκης για να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Όσοι Έλληνες είχαν απομείνει στην Ανατολική Θράκη, περίπου 160.000, επωφελήθηκαν από αυτό και πέρασαν τον ποταμό Έβρο μέχρι τα μέσα Οκτωβρίου, συναποκομίζοντας το μεγαλύτερο μέρος της κινητής περιουσίας τους. Οι περίπου 25.000 Έλληνες

της χερσονήσου της Καλλίπολης αναχώρησαν αργότερα, μέχρι τις 11 Νοεμβρίου.

Μετά την κατάρρευση του Μικρασιατικού Μετώπου ένα τμήμα του ελληνικού πληθυσμού του Πόντου κατέφυγε στα λιμάνια της Σαμψούντας, της Κερασούντας και αλλού προσδοκώντας να επιβιβασθεί σε πλοία για την Ελλάδα. Με τη μεσολάβηση των συμμαχικών αρχών στην Κωνσταντινούπολη επιτεύχθηκε συμφωνία μεταξύ της ελληνικής και της τουρκικής κυβέρνησης για τη μεταφορά τους με τουρκικά πλοία στην Κωνσταντινούπολη και από εκεί με ελληνικά στην Ελλάδα. Η όλη επιχείρηση κράτησε από τα τέλη του 1922 έως τα μέσα του 1923. Ένα τμήμα των Ελλήνων του Πόντου κατέφυγε, όπως και κατά τη διάρκεια του πρώτου διωγμού, στον Καύκασο και τη νότια Ρωσία. Τέλος, κατά τη διάρκεια των ετών 1923 και 1924 μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα 190.000 περίπου πρόσφυγες από την κεντρική και ανατολική Μικρά Ασία και τον Πόντο με τη φροντίδα της Μικτής Επιτροπής Ανταλλαγής. Με τον ίδιο τρόπο έφτασαν στην Ελλάδα οι Έλληνες της Τσατάλτζας και ένα μέρος του ελληνικού πληθυσμού από το νομό της Κωνσταντινούπολης.

Νίκος Ανδριώτης, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, τόμ. 7, κεφ. 1, «Οι πρόσφυγες, η άφιξη και τα πρώτα μέτρα περίθαλψης», εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2004, σελ. 79-80.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Δε γνωρίζουμε τον ακριβή αριθμό προσφύγων που κατέφυγαν στην Ελλάδα το φθινόπωρο του 1922. Υπολογίζεται ότι μέχρι το τέλος του 1922 είχαν φθάσει στην Ελλάδα περίπου 900.000 πρόσφυγες, μεταξύ των οποίων και 50.000 Αρμένιοι και περίπου 1.000 Κιρκάσιοι, οι οποίοι είχαν συμμαχήσει με τους Έλληνες στις επιχειρήσεις κατά των Τούρκων. Η ειδική απογραφή η οποία διενεργήθηκε τον Απρίλιο του 1923 και κατέγραψε 850.000 πρόσφυγες θεωρείται ελλιπής. Ακριβή στοιχεία διαθέτουμε από την απογραφή του πληθυσμού του 1928, στην οποία απογράφηκαν συνολικά 1.221.849 πρόσφυγες. Εκτός από τους πρόσφυγες που έφτασαν στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή το 1922 και αργότερα με τη φροντίδα της Μικτής Επιτροπής, στον αριθμό των προσφύγων που στεγάστηκαν ή αποκαταστάθηκαν στην Ελλάδα συμπεριλήφθηκαν και πολλοί που είχαν έλθει στη χώρα από τους Βαλκανικούς Πολέμους και εξής. Από το πρώτο διάστημα ένας σημαντικός αριθμός Αρμενίων αναχώρησε για τη Σοβιετική Ένωση και τη Γαλλία, ενώ Έλληνες πρόσφυγες μετανάστευσαν στις ΗΠΑ, τη Γαλλία και την Αίγυπτο.

Στον προσφυγικό πληθυσμό υπερτερούσαν οι γυναίκες και οι μικρές ηλικίες. Μεταξύ των ξεριζωμένων Ελλήνων από τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη υπήρχαν οικονομικές και κοινωνικές διακρίσεις, πολιτιστικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες. Περίπου 100.000 πρόσφυγες

ήσαν τουρκόφωνοι. Η κινητικότητα τους ήταν αρχικά μεγάλη, καθώς ήθελαν να διαπιστώσουν οι ίδιοι τις δυνατότητες που προσέφερε η κάθε περιοχή, προκειμένου να καταλήξουν εκεί όπου θεωρούσαν ότι υπάρχουν οι προσφορότεροι όροι για την εγκατάστασή τους.

Νίκος Ανδριώτης, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, τόμ. 7, κεφ. 1, «Οι πρόσφυγες, η άφιξη και τα πρώτα μέτρα περίθαλψης», εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2004, σελ. 80.

ΘΕΜΑ Δ

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των παρακάτω πηγών και συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α. στα εξωτερικά γεγονότα που επηρέασαν την πορεία των κρητικών πραγμάτων και στο περιεχόμενο του πρώτου επίσημου ψηφίσματος της ένωσης εκ μέρους της κρητικής κυβέρνησης.

β. στη στάση της ελληνικής κυβέρνησης αναφορικά με το ζήτημα της επίσημης αναγνώρισης της ένωσης.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ήδη όμως οι ραγδαίες εξελίξεις στα Βαλκάνια, με το κίνημα των Νεοτούρκων, την ανακήρυξη της πλήρους ανεξαρτησίας της Βουλγαρίας και την προσάρτηση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στην Αυστροουγγαρία, έδιναν το έναυσμα για την *de facto* ανατροπή του καθεστώτος της κρητικής αυτονομίας υπό οθωμανική επικυριαρχία. Στις 23 Σεπτεμβρίου 1908 συγκροτήθηκαν πάνδημα ενωτικά συλλαλητήρια, και τις επόμενες ημέρες η Κυβέρνηση της Κρήτης και η Βουλή των Κρητών εξέδιδαν σχετικά ψηφίσματα, κηρύσσοντας «την ανεξαρτησία της Κρήτης και την ένωσιν αυτής μετά της Ελλάδος, όπως μετ' αυτής αποτελέση αδιαίρετον και αδιάσπαστον Συνταγματικόν Βασίλειον». Η ελληνική σημαία αντικατέστησε παντού εκείνη της κρητικής αυτονομίας, ενώ οι δημόσιοι υπάλληλοι ώμοσαν πίστη στο «Συνταγματικό βασιλέα των Ελλήνων», ο οποίος κλήθηκε να καταλάβει τη νήσο. Η ελληνική κυβέρνηση, αν και υπέδειξε στον Αλέξανδρο Ζαϊΐμη, που βρισκόταν εκείνες τις μέρες στην Αίγινα, να μην επιστρέψει στην Κρήτη, τυπικά κράτησε ουδέτερη στάση, μεταθέτοντας το ζήτημα στην κρίση των Μεγάλων Δυνάμεων, οι οποίες δήλωσαν ότι ήταν διατεθειμένες να εισηγηθούν «μετ' ευμενείας» τη συζήτηση του θέματος με την Τουρκία.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η εποχή του, Λεωνίδας Καλλιβρετάκης, «Η περίοδος της αυτονομίας / Η πορεία προς την ένωση», σελ. 62.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η κυβέρνηση της Κρήτης, διερμηνεύουσα το αναλλοίωτον φρόνημα του Κρητικού λαού κηρύσσει την Ανεξαρτησίαν της Κρήτης και την ένωσιν αυτής μετά της Ελλάδος, όπως μετά αποτελέση αδιαίρετον και αδιάσπαστον Συνταγματικόν Βασίλειον. Παρακαλεί την Α.Μ. τον Βασιλέα να αναλάβη την διακυβέρνησιν της νήσου. Δηλοί ότι μέχρι τούτου θέλει συνεχίσει να κυβερνήσει την νήσο εν ονόματι της Α.Μ. του Βασιλέως των Ελλήνων, κατά τους νόμους του ελληνικού βασιλείου. Εντέλλεται εις τας Αρχάς της νήσου, όπως συμφώνως τω Ψηφίσματι τούτω, εξακολουθήσωσι ν' ασκώσι τα καθήκοντα της υπηρεσίας των.

Ψήφισμα της 24ης Σεπτεμβρίου 1908, θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας,
Γ' Τάξη Ενιαίου Λυκείου (θεωρητική κατεύθυνση), «Το Κρητικό
Ζήτημα», σελ. 219.

Καλά Αποτελέσματα!
Βασίλης Βούλγαρης
Φιλόλογος